

**Het maken van een wei vereist een
klavertje, een bij
En dromerij.
Genoeg is dromerij,
Bij weinig bij.**

Emily Dickinson (1830-1886)

René Manders

TamTam

navigatiesysteem
voor opvoeding

VIA uitgeverij

De inhoud van dit boek _____ 3

Aan het begin van dit boek _____ 6

Waarom dit boek? _____ 7

Hoofdstuk 1: Doe ik het wel goed? _____ 8

1.1 De jaarlijkse keuring voor ouders _____ 8

1.2 Omgaan met elkaar is lastig _____ 10

1.3 TamTam: opvoednavigatie voor ouders _____ 11

1.4 Ouders zijn een vast punt _____ 13

1.5 Omgaan met anders zijn _____ 14

1.6 De onmacht te lijf _____ 15

1.7 Drie stappen voor iedereen _____ 20

Hoofdstuk 2: De wereld waarin wij leven _____ 21

2.1 Onze leefwereld _____ 21

2.2 Ontwikkeling van mensen in het algemeen _____ 22

2.3 Leiden en loslaten _____ 26

2.4 Omgaan met mensen en mijn gevoelens _____ 30

2.5 Beperkt zijn is een talent! _____ 31

2.6 De noodzaak van sociaal zijn _____ 32

2.7 De wereld en opvoeden _____ 34

Hoofdstuk 3: Mijn kind _____ 37

3.1 Wat ontwikkeling is voor mijn kind _____ 37

3.2 Herhalen en oefenen _____ 45

3.3 Omgevingsfactoren _____ 46

3.4 Het wereldbeeld is heel persoonlijk _____ 47

3.5 Hoofd- en bijzaken _____ 48

3.6 Wat we zien en hoe we dat uitleggen _____ 49

3.7 Perceptie _____ 52

3.8 Wie ben ik? _____ 53

3.9 Mijn levensweg _____ 54

3.10 Kind en toekomst _____ 55

Hoofdstuk 4: Mijn kind en ik _____ 57

4.1 De wereld en de opvoeding _____ 57

4.2 Ouders weten het beter _____ 58

4.3 Luisteren naar kinderen _____ 60

4.4 Jezelf leren kennen _____ 61

4.5 Mijn kind wil dat ik luister _____ 62

4.6	Ik wil dat mijn kind luistert	64
4.7	Pas je maar aan!	67
4.8	Als geduld opraakt: een gouden tip	68
4.9	Spelregels in de samenleving	70
4.10	Diagnose: als verschillen een naam krijgen	71
4.11	Kijken naar stoornissen	71
4.12	Uitleg aan het kind	74
4.13	Hoe hulp te bieden	78
4.14	Mijn hersenen en hoe ze werken	81

Hoofdstuk 5: Wat kan ik doen? 83

5.1	Geef de grens duidelijk aan	83
5.2	Gebruik duidelijke taal	84
5.3	Logica gebruiken in plaats van wachten op een wonder	88
5.4	Een goede moeder, een goede vader willen zijn	90
5.5	Op tijd naar bed	91
5.6	Verdriet om een overleden ouder	91
5.7	Echtscheiding	93
5.8	Heftige gevoelens	94
5.9	Goed ruzie maken	95
5.10	Mijn kind sluit zich af	96
5.11	Stiefvaders en stiefmoeders	96
5.12	Steeds opnieuw discussie!	97
5.13	Misbruik van alcohol	98
5.14	Aandachttekort	99
5.15	Agressie	101
5.16	Slim en toch traag	102
5.17	Opletten en niet spelen	103
5.18	Ik ben de baas!	103
5.19	In het restaurant	104
5.20	De gemakkelijke weg kiezen	105
5.21	Blijf van mijn kamer af!	105
5.22	Problemen met planning	106

Hoofdstuk 6: De rode draad in opvoeding 108

6.1	Belangrijke aandachtspunten in de opvoeding van kinderen	109
6.2	Oplossingen zoeken	110
6.3	Een kind met verrassingen	111
6.4	Duidelijkheid en structuur bieden	112
6.5	Mijn kind heeft hulp nodig	114
6.6	Gebruik van praktische hulpmiddelen	119
6.7	De waarde van een goede sociaal-emotionele ontwikkeling	124
6.8	Moeder en vader zien het anders	124

6.9	Zorgen om uw kind? _____	125
6.10	Mijn kind valt op _____	127
6.11	Weten helpt om te begrijpen _____	129

Hoofdstuk 7: Bewust omgaan met elkaar _____ 132

7.1	Bewustwording met een logisch systeem _____	132
7.2	Denken, voelen en doen _____	135
7.3	Een vuilnisbakje voor mijn gevoelens _____	136
7.4	Belang van gevoelens: de waarschuwinglampjes _____	138
7.5	Denken: vaste patronen _____	141
7.6	Gedrag: reactiepatronen _____	142
7.7	Ons denken veranderen _____	142
7.8	Ons hersenprogramma _____	143
7.9	Oude koeien in de sloot _____	144
7.10	Onszelf leren kennen _____	145
7.11	De ouder als rolmodel _____	146
7.12	In praktijk brengen _____	148
7.13	Wat mensen nodig hebben _____	150
7.14	Leven in balans _____	155
7.15	Zelfonderzoek _____	157

Hoofdstuk 8: Als moeilijk gedrag een naam krijgt 160

8.1	Stoornissen en diagnose: ASS _____	160
8.2	Moeilijk gedrag _____	163
8.3	Uiting van de eigen leefwereld _____	164
8.4	Invalshoeken bij stoornissen _____	167
8.5	Belangrijke hersenfuncties _____	168
8.6	Oorzaken: Aanleg of omgeving? _____	172
8.7	Mijn puber heeft beperkte hersenen _____	173
8.8	Opvoeden: het lijkt soms een hondenbaan _____	173
8.9	Dierentaal en mensentaal _____	174
8.10	Opvoeden is een kunst _____	176
8.11	De kinderfluisteraar _____	177
8.12	Kinderen helpen door psycho-educatie en structuur _____	178
8.13	Ik ga er helemaal voor: 100% en niet minder _____	181
8.14	Zelfreflectie toepassen _____	183
8.15	Makkelijk of goed? _____	185
8.16	Oplossingsstrategie: hoe pak ik een probleem aan? _____	187
8.17	Samenvatting _____	189
	Nuttige literatuur _____	190
	Nuttige websites _____	191
	Trefwoordenlijst _____	192

Aan het begin van dit boek:

Er bestaat geen boek waar uw vraag over opvoeden precies instaat met een oplossing erbij. Dat kan niet, omdat kinderen erg verschillen. Ze reageren daarom vaak anders dan ouders verwachten. Begrijpen van gedrag is belangrijk. Dat maakt betere en blijvende oplossingen mogelijk.

TamTam is niet geschreven om in één keer uit te lezen. Er zit een opbouw in. TamTam vraagt verwerking, vraagt liefst afstemming met uw partner, met medeopvoeders.

Opvoeden gaat over relatie en communicatie. Een goede communicatie maakt problemen oplosbaar. Volwassenen hebben hierin dezelfde rol als kinderen. Dit boek helpt u meer inzicht te krijgen in de omgang met uw kind, maar ook met anderen.

Bij een navigatieapparaat typt u het doel in. Alle gegevens zitten in het programma. Er moeten steeds nieuwe gegevens worden ingevoerd. We hoeven er niet bij na te denken, alleen maar te volgen. Opvoeden werkt niet op deze manier.

TamTam begint niet aan de probleemkant.

TamTam begint aan de basis. Het gaat over de bron van conflicten, over hoe ze ontstaan. Met begrip hiervan kunt u zelf elk doel bereiken, zelf bijstellen als dat nodig blijkt. U wordt niet afhankelijk van tips en trucs van anderen. U bouwt zelf aan de best mogelijke communicatie met uw kind. Dat past bij wie u zelf bent en wie uw kind is. Beter kan niet!

Doel van dit boek is helpen begrijpen:

welke signalen ik zelf uitzend;
welke signalen mijn kind uitzendt;
wat mijn reacties hierop zijn;
hoe mijn kind reageert op wat ik doe?

Daardoor kunt u:

uw manier van omgaan bijstellen als dat nodig is;
succesvoller zijn in de omgang met uw kind;
meer plezier hieraan beleven!

Voor wie is dit boek:

Voor ouders en alle volwassenen die bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen, zoals opa's en oma's, leerkrachten, sporttrainers, hulpverleners, enz.